

en meer voorstellingen moeten hebben die een maximum aan connectiviteit vertonen?

Dit is het punt waar het begrip elasticiteit als een mogelijkheid van variatie in mijn instrumentenkit kwam, als een bepaalde graad van variatie die je nodig hebt om je gedachten, acties en relaties uit te breiden. Maar ook één die je toestaat om ze te reduceren wanneer het reductie is wat je nodig hebt die dag (of morgen, of wie weet wanneer). Is dit niet waar elastieken goed voor zijn? Ze laten je toe om uit te breiden, maar ook om in te krimpen. Ze staan je toe om de reikwijdte van je daadkracht te vergroten maar ook om jezelf terug te brengen tot microscopische proporties, in een maximale weigering om grote mobilisaties te volgen – een weigering om altijd te groeien in de betekenis van 'formaat', maximale connectiviteit of maximale zelf-performativiteit. Waarom geen tijd en ruimte nemen om kleiner te groeien, om te werken met onhandige concepten, om af te leren, met het risico van dom over te komen omdat je niet echt weet waar het allemaal op zal uitdraaien of omdat je de nood niet voelt om het om te zetten in een voorstelling die gepresenteerd moet worden in een theater, in een academisch kader, of in een bedrijf?

Op dit moment is elasticiteit niet meer dan een wens – slechts een conceptuele – om licht van koers te veranderen van mobilisatie naar flexibiliteit als een afhankelijkheid, door tegelijk elastisch te blijven, in beweging te zijn, maar niet persé volgens de lijnen van de verwachting. Ik bedoel dat het verschil tussen het soort beweging dat vervat zit in flexibiliteit enerzijds, en elasticiteit anderzijds, zou zijn dat vandaag de dag flexibiliteit alleen maar de blinde aanpassing kan betekenen aan dwangmatige mobiliteit en alle andere soorten van relaxte interdisciplinariteit. Terwijl elasticiteit ons zou kunnen helpen bij het inbeelden van een manier om te handelen naar situaties, in plaats van hen te laten handelen naar ons.

Hoe zit het nu met het theater? Het raakte zichtbaar uit mijn blikveld. Mogelijk verloren gegaan tussen alle mogelijke vormen van elastische transacties en vertalingen die je je maar kunt voorstellen, op plaatsen die gaandeweg nog bedacht en gecreëerd moeten worden. Het was namelijk gaandeweg, tijdens het vragen stellen, zonder echt te weten wat erop

zou volgen maar desalniettemin bereid om te werken met en voor dingen die nog moeten komen – al was het maar door te schrijven – dat ik een personage ontmoette dat Isabelle Stengers en Philippe Pignarre vermelden in hun boek *La sorcellerie capitaliste*. Dat personage is een dieptemeter – *le jeteur de sonde* – die in hun boek verschijnt in relatie tot een metafoor van trage navigatie door dieptepeilingen in een kleine boot. Hij heeft geen andere functie dan de noodzaak te signaleren om zichzelf niet te verankeren in zijn eigen kennis, theorieën en zekerheden, en de drang te benadrukken om bij iedere poging het riskante proces van leren in te stappen, door maximale aandacht te schenken aan de obstakels die zich op het terrein bevinden. Gaandeweg, de hele tijd, de hele tijd zonder succesgarantie. Tijdens het leiden van de kleine boot vervult de dieptemeter niet precies de functie van een gids. Hij is eerder een seismograaf. In die hoedanigheid ligt het niet in zijn macht om ons snelle en algemene oplossingen te bieden, want hij moet in het proces van *weten* blijven, tegen algemene kennis in. Het enige wat hij daarom doet, is opmerkzaam zijn voor de moeilijkheden die we op ons pad tegenkomen, de problemen die hij ter plekke moet oplossen, door iedere keer de tijd ervoor te nemen die ervoor nodig is.

Dit verandert natuurlijk in een pleidooi voor langetermijn-extradisciplinariteit, voor een traag navigerende elasticiteit – en toekomst – met of zonder theaterpodia.

Dan blijft de vraag: waar en hoe?

Schuilt hierin een pleidooi voor het creëren en presenteren van werk enkel en alleen buiten de bestaande representatieve kaders? Nee. Het is slechts een pleidooi om de middelen die deze kaders te bieden hebben, terug op te voeren, om ze misschien te gebruiken in andere contexten, om ze te vertalen om zo transacties te produceren die misschien een aantal ruimtes kunnen beïnvloeden die buiten de kaders liggen waar ze verondersteld worden meer op hun plaats te zijn. Dan blijft de vraag: hoe worden extradisciplinaire, elastische arbeidskrachten verondersteld om zich uit de slag te trekken, om werk- en levensvoorwaarden te creëren?

Die stekelige vraag, waarop ik geen antwoord heb, komt terug: Kunnen we, hier, doorvaren, en hoe?